

Spinoasa cestiune a caietelor-program

Se întâmplă tot mai des ca, în seara unei premiere, secretarii literari sau directorii înșiși să ne spună cu glas sfios – simțindu-se, probabil, vinovați – cât de sărace sunt teatrele pe care le slujesc/conduc și cum bugetul de austeritate îi obligă, dacă nu să renunțe la caietele-program, măcar să le micșoreze considerabil formatul și numărul de pagini, până când, de multe ori, acestea se transformă în niște foi xerocopiate în grabă și cuprinzând doar distribuția. Totuși, nu ne aducem aminte ca, din cauza aceleiași sărăcii lucii, să fi văzut vreodată pe scenă un actor purtând numai o jumătate de pantalon sau o actriță încălțată cu un singur pantof. În schimb, am putut constata că, în ciuda greutăților financiare există teatre care dau atenția convenită tuturor elementelor ce concurează la succesul unei producții, neprecupețind nici o cheltuială pentru ca programele de sală să ajungă la timp în mâinile spectatorilor (semn de profund respect față de ei), să fie nu doar impecabil concepute din punct de vedere grafic, dar și atent elaborate, cu suficiente date despre autor, text, realizatori... Mă gândesc, mai ales, la Teatrul Național din București cu ale sale caiete inteligent alcătuite, de la formatul A4 – ce le conferă un anume stil, făcându-le, de-acum, inconfundabile – și până la calitatea indiscutabilă a conținutului. Teatrul "Bulandra" este și el, mai ales în ultimul timp, preocupat de finuta programelor de sală. Și la Teatrul Mic acestea sunt îngrijit realizate. Păcat doar că de fiecare dată trei pagini întregi sunt irosite cu înșiruirea sponsorilor (dintre care una este atribuită exclusiv siglei Primăriei Capitalei și textului care o însoțește: "Teatrul Mic este o instituție publică de cultură subvenționată de Consiliul General al Mu-

nicipiului București"). Nu avem de unde ști dacă o astfel de risipă a spațiului se datorează pretențiilor exagerate ale finanțatorilor, atitudinii excesiv de curtenitoare a beneficiarului sponsorizărilor sau, pur și simplu, comodității secretarului literar care a găsit modalitatea cea mai la îndemână de a umple paginile cu ceva. Surprizele cele mari la capitolul programe de sală ni le face, însă, în vremea din urmă, Teatrul "Nottara", unde "oferta în domeniu" este atât de variată și de lipsită de înțeles, încât simțim nevoia să poposim ceva mai mult în preajma sa. Astfel, putem alege între un program de mărimea unei cutii de chibrituri (la *Chinezii*), unul de mărime normală, dar în care nu se poate desluși nici măcar distribuția, scrisul fiind prea mărunț, probabil din dorința de a nu distruge calitatea imaginii (*Îngeri în America*), și altul de-a dreptul pretențios sub aspect grafic (*Lungul drum al zilei către noapte*), cuprinzând chiar și câteva vorbe ale interpreților despre piesă, personaje... o mai mult decât sumară fișă de creație a autorului, alta (la fel) a celor trei realizatori – Alexandru Dabița, Irina Solomon, Dragoș Buhagiar –, precum și câteva extrase elogioase la adresa spectacolului din cronici semnate de Irina Coroiu, Marina Constantinescu și Alice Georgescu, dar nu se știe unde publicate. Din aceeași categorie a programelor somptuoase face parte și cel care însoțește spectacolul *Viforul* – un reușit album de fotografii color, presărat parcimonios cu citate din Shakespeare, Mircea Eliade, Biblie, dar necuprinzând nici un cuvânt despre autorul piesei. (Așa că nu ne rămâne decât să ne întrebăm: de ce, în cazul în care se evită numele lui Barbu Ștefănescu Delavrancea, n-o fi optat Teatrul "Nottara" direct pentru o piesă de

Shakespeare, iar dacă or fi vrând realizatorii spectacolului să facă o apropiere între *Macbeth* și *Viforul* de ce nu au scris un articol lămuritor?!) Oricum e mai mult decât foaia cu distribuția de la premiera spectacolului *Costumele!*... Ca să nu se creadă cumva că numai Teatrul "Nottara" este în grea suferință în privința programelor de sală, trebuie să recunoaștem că în imediata sa apropiere se află, chiar la loc de mare cinste, Teatrul Odeon. Deși

TEATRUL NAȚIONAL „I.L. CARAGIALE”
BUCUREȘTI

în colaborare cu
ACADEMIA DE ARTĂ „LUCEAFĂRUL”

EMIGRANTII

de SŁAWOMIR MROŻEK

Stagiunea 1998 - 1999
Director general ION COJAR Director artistic GELU COLCEA

aici apar întotdeauna la timp și arată de cele mai multe ori onorabil, caietele-program rămân deficitare la nivelul conținutului. Pentru exemplificare, iată câteva mostre din programul spectacolului *Avea două pistoale cu ochi albi și negri*

de la acest teatru, altminteri serios: "A crescut (Dario Fo) într-o comună formată din muncitori la fabrica de sticlă și contrabandiști, zonă ce avea o puternică tradiție în narațiunile populare, în poveștile spuse de cei care lucrau la căile ferate și în teatrul de păpuși"; "În acest spectacol (*Canzonissima*), Fo a introdus un sketch (mătușa unui muncitor cade într-o mașină de tocat, iar

mașina nu putea fi oprită pentru că ar fi însemnat stoparea producției) ce a dus la reacții violente din partea autorităților și a presei, și a determinat eliminarea lui Fo din spectacol. Spectacolul a avut de suferit în urma acestui scandal, dar cu timpul și-a revenit datorită audienței foarte mari".

Fără a avea pretenția că am epuizat tot ce se putea spune

despre spinoasa cestiune a caietelor-program, ne oprim aici, considerând, totuși, că o mai mare atenție se cuvine a fi acordată de către teatre tuturor accesoriilor unui spectacol, cu deosebire aceleia care constituie chiar cartea de vizită a teatrului respectiv.

Marinela Tepus

Coeficiente ineficiente

Contabili și economiști necăjiți, agasați, înconjurați de teancuri de hârtii pe care le acoperă și le ascund cu grijă. Directori de teatru hărțuiți de actori curioși să afle ce se va întâmpla cu ei și cărora li se răspunde invariabil: "Nu știu nimic precis, veți vedea curând, după ședință, nu vă speriați, o să fie bine". O economișă mai dintr-o bucată mi-a făcut semn să ieșim pe coridor, să sorbim dintr-o ceașcă de cafea, ca să-mi spună ea ce și cum în legătură cu noua grilă de salarizare...

Nu știu dacă am înțeles totul exact: socotelile îmi par inutil complicate, iar rezultatul lor nu poate să fie în nici un caz schimbarea în *fond* a condiției actorului, ci, mai degrabă, așezarea pe noi poziții temeinice a birocrăției românești. Ministerul Muncii, mi s-a spus, a dat Hotărârea 125 cu normele de aplicare a Legii 154, stabilind o nouă evaluare a posturilor. Cu alte cuvinte, munca actorilor, ba chiar și "buna lor purtare" sunt evaluate de mai-marii instituției, punctate cu note de la 1 la 5, apoi se face media și, în funcție de ultima zecimală, sunt declarați premianți sau repetenți. Dar, mai ales, li se stabilește salariul.

Așadar, un actor va aștepta cu emoție nu să intre în scenă, nu să primească un rol, ci să-și vadă fișa în care l-au notat colegii, "șefii de compartiment", directorul și domnul

sau doamna – până nu demult, tovarășii – de la serviciul "resurse umane" (vechiul serviciu de cadre). Artistul primește note pentru "pregătirea profesională, dificultatea operațională (!), sfera de relații". Ce sferă de relații, ce dificultăți operaționale? "A, nu – mi se dă prompt replica –, nu e ce crezi. Se referă la gradul de adaptabilitate la complexitatea muncii, la asumarea responsabilității și la creativitate". Mă uit la ea cu admirație. "Da' de unde le zici așa de frumos?" "Am memorie bună, îmi spune. Le-am citit de o sută de ori, de frică să nu greșesc. Greșești, plătești. Pentru că e vorba de banii actorilor."

Îmi este imposibil să mi-i imaginez pe marii actori, cum ar fi Mariana Mihut, Victor Rebengiuc, Radu Beligan, Ilie Gheorghe, Horațiu Mălăele și, Doamne, câți mai sunt, cu o fișă de evaluare în mână, cu note date de... cine? Chiar, cine le dă lor note lor, maștrilor? Cine calculează "coeficienții minimi și maximi", dă note la purtare, asociază cu cifre, cu formule matematice și cine hotărăște ce loc ocupă un actor în ierarhia teatrului și ce salariu merită el? Domnul Atanasiu, ministrul Muncii, îmi părea un om normal, ba chiar întrezăream oarecare iubire de teatru în ființa lui bonomă...

Chiar nu s-a gândit nimeni ce rău este să-i lași pe actori la cheremul

subiectivității colegilor lor, trecători directori sau șefi de compartimente? Sau, mai rău, la cheremul unor funcționari, fie ei și economiști eminenți, incapabili să dea "note" muncii artistice? Dacă generalii nu pot fi supuși judecății unor grade inferioare, nu văd de ce ar accepta actorii, artiștii de orice fel, să primească note de la "cei desemnați" de instituție. Oare nu le tremură mâna celor care dau notele? Mai mult, artiștii înșiși sunt puși în situația penibilă de a-și autoevalua munca, de a-și da note, când, se știe foarte bine, nu ei sunt cei ce fac repertoriile, nu ei își aleg rolurile și nu ei optează pentru un regizor.

Gluma este cu atât mai proastă cu cât bani nu sunt, bugetul culturii este tot mai pipernicit, iar agitația asta inutilă nu face decât să creeze animozități, supărări, amărăciuni, dușmănie. Nu cumva a fost chiar asta scopul acestor ridicole măsurători de talent?

Când un director eminent ca Emil Boroghină este nevoit să se gândească serios a-și da demisia pentru că nu-și poate înfăptui programul cu banii primiți de la buget, mi se pare că ar trebui să lăsăm la o parte aceste maimuțări ale formelor fără fond și să spunem mai pe românește: alegeți, fraților – ori înmulțiți paiele, ori sacrificați din măgari!...

Elisabeta Pop